

novi matajur

tednik slovencev videmske pokrajine

ČEDAD/CIVIDALE • U.I.B. De Rubeis 20 • Tel. (0432) 731190 • Poštni predal/casella postale 92
Poštnina plačana v gotovini / abb. postale gruppo I bis/70% • Tednik / settimanale • Cena 700 lir

št. 2 (361) • Čedad, četrtek 15. januarja 1987

TAKUO KOT PO VSEJ ITALIJI OD ALP DO SICILIJE

V kulturi bogati program za leto 1987

Slovenci videmske pokrajine smo se ohranili kot skupnost skooze kulturno življenje. Naše iniciative na tem polju so nam pomagale daržat žive naše tradicije, naš izik. An tuole tudi v tistih cajtih, ko nismo mogli računat na obedno ekonomsko bazo. V zadnjih letih smo naredili kako štipenjo napri an v ekonomiji, karčeglih seveda ni še zadost-nam puno pomaga.

Dielo na kulturnem polju, takuo ki smo že vičkrat povedal, nam je dalo tudi pardiolo: društva, pevski zbori, dvoježen vartec an dvoježična šuola. Mladina je oku nas. Naša slovienska kultura je živa an iz tistih koranin, ki so jih ohranil vsi tisti ki so lieta an lieta dielal pred nam v Benečiji, Reziji an Kanalski dolini, je zraslo mocnuo deblo, s puno viej. Na njih pa rastejo lepe rože, kako lieto jih je vič, kako lieto manj.

Če pogledamo vnaprej, v tuole lieto 1987 videmo že puno apuntamentu, srečanj, ki so ratal tradicionalni, an part našega življenja: dan emigranta, ki je že za nami, dan slovienske kulture, 8. marec, Senjam beneške piesmi, Moja vas, Mlada brieza, Kulturna jesen, številne mostre, ki jih parpravajo dno za drugo v Beneški galeriji, koncerti Glasbene šuole an še bi mogli naštevat. Pri vseh tehlih iniciativah pa, kot rečeno, se pozna voja ohranit, kar imamo pa tudi ustvarit, napisat, zapiet nove stvari brez pozabit na stuolietja an stuolietja tradicije.

Seveda, naše dielo an z njim kulturne prireditve se bogatijo an spreminjajo v dobrem an v slavem. Na vsako vižo pa tele spremembe odgovarjajo tistim, ki jih vidimo v naši slovienski skupnosti, pa tud zunaj nje. Pomembno je se ne ustavit po pot an gledat nimar nove rešitve, nove oblike diela. Velik pomien pa ima tudi dialog, ki ga muoramo imiet, gojit med nami, z našimi prijatelji iz Tarsta an Gorice, s Slovenijo, pa tudi z našimi sosiedi v Furlaniji, kjer nas še premalo poznajo.

Zatuo imajo velik pomien dve iniciative, ki jih za lietos vsa kulturna društva slovienske skupnosti v videmski pokrajini parparavjamo kupe, kar je že samuo po sebe velik kvalitetni napredek. Parva bo že februarja za dan slovienske kulture. V saboto 7. an v nediejo 8. bomo v Gorici an Tarstu, kjer bomo predstavili naše kulturno življenje.

Tala bo parložnost tudi za de poglobimo odnose, da se bolje spoznamo med sabo an povežemo. Od tu pa se lahko vsi nabereemo novih energij, nove moči.

Glih takuo pri sarcu nam stoji druga iniciativa: kulturni dnevi v Vidmu, ki bi muorli bit jeseni Naša zgodovinska, kulturna, jezikovna specifičnost bojo v ospredju na vrsti prireditiv, ki bojo potiekale v glavem furlanskem mestu s podpuoro pokrajinske uprave. Troštamo se, da se bomo s Furlani buojs poznali, de jim zbudimo almanjku radoviednost do nas. Na vsako vižo iz telih dnevoj kiek se bo rodilo na kulturnem pa tudi političnem polju, glih takuo kot so imiel njih rezultat Kulturni dnevi v Ljubljani, ki so nam, med drugimi stvarmi, odparli pot do videmske pokrajinske uprave an do Vidma.

Snieg, zameti, led... paršla je prava zima

Čakal smo ga dugo cajta, narpriet za Božič an konac lieta, ker se nam zdi, de nieso pravi prazniki brez snega. Še posebno težkuo so ga čakal smučarji an sevide tisti, ki žive na zimskem turizmu. Pa ga nie bluo. Prošnje otruo an ljubiteljev zimskega športa pa so ble uslišane tele zadnji konac tiedna... Še previč.

Padlo ga je tarkaj v saboto an nediejo an potle se v torak... de vič ku kajšna vas v naših dolinah je ostala zaparta. Nasulo se ga je v kakem kraju še do dva metra. De je življenje v gorskih vaseh ratalo buj težkuo je pomagu še vietar, ki ga je z vso silo pomietu. Pakere so ure an ure, po dnevi an ponoč, gučale an miele dielo z zameti.

Nič buojs pa se nieso miel an ljudje, ki žive v Čedadu, Manzanu an bližnjih krajih. V nediejo jim je go na vse parmanjkala še luč an uoda, takuo de tisti, ki niemajo šporgeta so se tiščal tapar marzlih radjatorjih, al

Takole je bluo v pandiejak zjutra v marsikaki gorski vasi...

pa so se griel pod koutro.

Pruot vičer je začelo an zmarzovat an po vsieh poteh, čeglih so jih bli očedli, je biu led. Brez kietni se ni mu

... nič buojs nie bluo v dolini (na fotografiji Škrutove)

človek previdat, ne v Dreki ne v Čedadu.

Za na bit previč obupani niesmo še gledal na termometro, kjer živuo sre-

bro je padlo do 15 an še vič pod nič, tuole za Nediške doline. V Reziji an Kanalski dolini je bluo pa še buj huduo.

PO SKORAJ DESETIH LETIH

V nedeljo pognali novo žičnico na Višarje

V nedeljo so končno pognali novo žičnico na Višarje. Gradili so jo nekaj let. Če upoštevamo, da je bila stara žičnica z dvema nihalnima kabinama in s skromno nosilnostjo dotrajana in tudi ni obratovala več, ker kolavdacije ne bi prenesla, je bil ta nekoč najbolj znani smučarski teren pri nas brez žičnice skoraj deset let. V tem času pa se je malo ljudi peš povzpelo na Višarje in se spustilo po strmih pobočjih. Ni jih bilo enostavno zato, ker so tisti, ki so to včasih (peš) počenjali celo po dvakrat na dan, ta šport že davno opustili, za mlajše generacije pa ni več mikaven; morda si ga privoščijo samo kakšna avstrijska alpinistična smučarska skupina.

Nova žičnica je speljana ob trasi stare, ima več stebrov in kabine se

vzpenjajo nekaj metrov nad zemljo.

Na nosilno vrv so obesili 45 kabin, ki so jih izdelali po načrtu avtomobilskega oblikovalca Pinin Farine. V vsaki je prostora za šest oseb. Prikapljanje kabin na nosilno vrv je avtomatsko, prav tako tudi odpiranje in zapiranje vrat. V eni uri vlečna vrv pripelje na vrh 800 oseb, še enkrat toliko kot poprejšnja. Žičnica premeta tisoč metrov višinke razlike, med spodnjo in zgornjo postajo, v desetih minutah.

Smučarska proga se končuje na vzhodnem koncu Žabnic, v dolini, kjer je železniški prehod. Tamkaj čaka, kot nekoč, avtobus, ki smučarje prepelje k spodnji postaji žičnice v Ovčji vasi. Nova postaja je kakšnih 70 m proč od stare. Ker se je povečala nosilnost žičnice, bo na progi več smučarjev.

Obnova žicnice na Višarje ni sama sebi namen. Pogled njene koristnosti za poletni romarski turizem (ta je najpomembnejši in prinaša družbi največ prihodkov) je njena perspektiva v dograditvi žičniškega sistema Breznik - Florjanka - Planina - Višarje, se pravi v povezavi po vrhovih gorske verige, ki se razprostira na južnem delu Kanalske doline. Kadar bo zgrajen (manjkata še vlečnici med Florjanko in Višarji), potem bomo v tem delu naše dežele imeli urejen sistem smučišč, vabljev za naša in tuje smučarje. Predvsem pa bo naša dežela razpolagala s progo, dolgo okoli 4 kilometre, ki je daleč najbolj mikavna in ki edina lahko zadosti užitekarskim potrebam zahtevnih smučarjev.

S takšno ponudbo bo vabljujejša zamisel o smučarski karti treh dežel, Furlanije - Julijske krajine, Koroške in Slovenije s katero bi radi spodbudili zanimanje za zimski turizem ob tromeji.

TOLMEZZO

Giovani artisti nostri espongono a Palazzo Frisacco

Quattro giovani artisti espongono da sabato scorso al Palazzo Frisacco di Tolmezzo. La mostra, organizzata dal Circolo Universitario di Cultura Carnico, comprende una cinquantina di opere di Vasco e Alvaro Petricig, Giancarlo Bravin e Michele Voncini.

La partenza della mostra è stata movimentata a causa dell'abbondante nevicata che ha ostacolato la partecipazione all'inaugurazione dei numerosi amici degli artisti.

Buono, nonostante questo, il successo della mostra che è stato assicurato dalla novità di una mostra «impegnata» ed in qualche modo ben inserita nelle moderne correnti artistiche.

Alcune di queste opere sono già state viste dal nostro pubblico, ma la maggior parte sono inedite.

Bravin espone quadri caratterizzati

da campiture precise di colore vivace con evidenti caratteri «pop». Alvaro Petricig, affidandosi ad un «casual» ricercato e studiato espone disegni di piccolo formato che denotano una ricerca estetica per mezzo di un fine grafismo.

Vasco Petricig espone opere di grande formato in cui prendono forma e vita personaggi dalle sembianze fantastiche: una proiezione di contenuti emotivi interiori dell'artista.

Anche Voncini si colloca nella via delle correnti nuove. Il suo lavoro lo ha portato recentemente alla «2ª Biennale d'Arte-Giovani dei paesi mediterranei» a Salonicco in Grecia.

La mostra di questi quattro giovani è la loro prima esposizione regionale di maggiore impegno. Resterà aperta fino al primo febbraio.

ALLA BENEŠKA GALERIJA

Le acqueforti di Lacasella

Dal prossimo venerdì 16 gennaio, vernice alle ore 18, espone a San Pietro al Natisone presso la Beneška galerija il giovane ma già noto incisore Silvio Lacasella, di Vicenza.

La mostra comprende una quarantina di acqueforti-acquetinte di rara perfezione tecnica e di profonda suggestione espressiva, di piccolo e grande formato.

Lacasella ha esposto fin dal 1976, quando aveva ancora venti anni, in varie città: Firenze, Parma, Milano, Potenza, Ravenna, Lubiana, Udine, Roma, Amsterdam, ecc.

Quella di San Pietro al Natisone è la prima mostra di Silvio Lacasella per il 1987. Sarà presentato dal critico d'arte Luciano Perissinotto, mentre l'assessore provinciale Enrico Bulfone parlerà per la Provincia.

Particolare di un'acquaforte di Lacasella

BRAUCEM AI LETTORI

Zaradi slavega vremena in predvsem obilnega sneženja so novice v tej številki Novega Matajura pomanjkljive.

Prisiljeni smo pa bili iziti samo na 4 straneh. Prosimo bralce za razumevanje.

A causa delle pessime condizioni del tempo e soprattutto delle abbondanti nevicate questo numero del Novi Matajur esce soltanto a 4 pagine invece delle previste 8. L'informazione è incompleta causa l'inaspettata delle strade e le difficoltà dei nostri collaboratori nel mettersi in contatto con noi. Ce ne scusiamo con i nostri lettori, certi della loro comprensione.

Uredništvo-La redazione

CONFERENZA-DIBATTITO A S. PIETRO

Nuove ipotesi storiche sulla grotta d'Antro

Ritorniamo sull'importante conferenza-dibattito tenutasi alcune settimane fa a cura della Biblioteca comunale di S. Pietro al Natisone nella sala comunale dal titolo «Nuove ipotesi sulla Grotta d'Antro». Si è preso in considerazione il periodo tardo antico e alto medioevale.

L'assessore alla cultura del comune di S. Pietro al Natisone sig.ra Bruna Dorbolò ha spiegato quali erano i motivi per cui la biblioteca comunale portava alla conoscenza dei cittadini, tramite la figura dello studioso prof. F. Nazzi, le ultime ricerche riguardanti uno dei monumenti più importanti della Benecia. Il Prof. Domenico Pittioni ha introdotto la conferenza, illustrando al numeroso pubblico quali possono essere le nuove metodologie di ricerca storica per allargare le capacità di indagine degli studiosi e pervenire, attraverso le nuove strutture spazio temporali, a conclusioni non certo definitive, ma più vicine alla realtà lontana e quindi dimenticata dal tempo.

Il relatore Prof. Faustino Nazzi ha offerto, anche con l'ausilio di diapositive, una panoramica strategica della grotta d'Antro nell'ambito delle Valli del Natisone allo scopo di dimostrare la funzione difensiva della stessa, in rapporto a Cividale.

In questo contesto si è potuto documentare la presenza nella Grotta di un «Fanum Fortunae populi romani», i cui simboli della ruota e della palma sono riapparsi, anche grazie ai recenti restauri.

La cosa più straordinaria è l'indivi-

duazione e la decifrazione di una epigrafe in lingua greca, tracciata con pennello su intonaco fresco, secondo il metodo detto di «encausto», per cui risulta possibile datare il restauro del manufatto e la sua funzione in un'epoca di grande significato storico. A seconda dell'interpretazione del termine greco «Csenagos»: capo dei mercenari o guida dei federati, ci si può riferire a tre periodi non molto distanti tra loro e tutti di estremo interesse storico: fine della guerra gotica dal 560 al 616; interregno longobardo dal 574 al 584; dopo la distruzione di Cividale dal 610 al 616.

L'ultima ipotesi è la più ricca di informazioni storiche, guida dei federati; la prima però è la più probabile, capo dei mercenari.

La Grotta da tempio pagano si trasforma in sacello ariano. Il relatore ha individuato nel cosiddetto frantoio, il residuo di un invaso battesimale ariano per il contenimento dell'acqua benedetta, mentre il battezzando nudo stava eretto sul greto del torrente sottostante proprio come il Cristo nel Giordano e così come il mosaico del Battistero degli Ariani in Ravenna, documentata magistralmente. Altre numerose informazioni e riletture sono state offerte con adeguato apparato probatorio che, se hanno piacevolmente sorpreso l'uditorio, lo hanno anche sollecitato ad approfondire il discorso per togliere tanti monumenti e documenti locali da sovrapposizioni folcloristiche e restituire ad un significato storico più dignitoso e funzionale.

Kaj sem videu po naših krajih

Po stranskih poteh in po stazah sem šu naprej in se znajdu u Topolovem.

O tej vasi nimam kaj posebnega napisat, kot da so Topolovci dobri ljudje.

H njim se bom še varnu. Iz Topolovega sem jo mahnu čez bregi in po nekaj urah truda polne hoje, sem paršu na Preve, kajšnih 400 metrov pod hribom Sv. Martina. Na Prevalu so napravli garmiški puobje cementov bregar, morebit na spomin Plešišča, to je kraj pod Sv. Martinom, kjer je planja in so par starim, za Kvatarinco, po osem dni plesal in takuo je ostalo ime kraju Plešišče.

Iz Prevala se po Lipcah prekucneš u sovodenjsko dolino. Parva sovodenjska vas po tem kraju je Polava, če pa se jo čje izognit, prideš naravnost u Čeplesišče.

Čeplesišče je lepa in zadost velika vas. Je vas spomenikov, monumentov: adan od te parve, dva od te zadnje uejske.

«Ni kaj reč, lepi so». Sem jau starčku z dugimi moštačjami, ki se mi je parbližu za harbat, ko sem brau, kaj je na spomenikih napisano.

«Ja, tuole ni še nič. Bote videu, še kaj bo!» me je nagovoriu.

«Kaj še bo, nunac?»

«Napravli bojo še en monument, še lepšega, kot so te drugi, buj širokega in buj velikega».

«A Ja. Komu pa?»

«Našemu kavalirju Trincu, za vse dobroute, ki jih je imeu od nje-ga naš komun».

«Al bojo zgradil monument sada, preca?»

«Sada ne, preca pa ja. Proget je že nared».

«Ma kuo tuo? Saj kavalier Trinco je šele živ!»

«Saj zatuo. Monument ga muora on uživat. Če mu ga napravjo po smari, ne bo imeu sreče in veseja ga videt!» se je starček zarežu za mano, ko sem se napotiu proti Mašeram in Matajurju.

U Matajurju sem prespau u seniku, ne zavojo tega, da nimam denarja za iti u «Rifugio Pelizzo» pač pa zatuo, ker mi je puno vseč vonj od sena.

Zbudiu sem se zguoda in parvo rieč, ki sem zagledu, je biu veliki Bog, ki gospodari pred matajursko cerkvijo. Sada sem zastopu, zakaj so Matajurci takuo pobožni. Bojijo se velikega, močnega Boga. Če ga raziezijo in kajšnega udari s pestjo, ga varže čez Babo, čez varh Matajurja, da spluje naravnost na Kobariški trg.

U Matajurju sem pozdravu par-jatelje in se spustu u dolino. U Starmici sem popiu u domači oštariji parvi kuartin. Tu pa nisem biu sam u oštariji, bli so še štiri drugi možakarji, ki so pili vsak svoj glaž vina. Pogovarjali so se o lepi uri in o dobrem letu, ki je vsega obrodilo, jaz pa sem jih kot norac naenkrat prekinu (interompu).

«Oh, Strmica, Strmica. Al veste zakaj se kliče Strmica?»

«Zatuo, ker živimo u starmem svetu!» so mi odrezano vsi hnadu odgovorili. Z njimi sem se teu no malo ponorčevat, pa jo niesam do-bar kup odnesu.

«Glih takuo je, ker živite v starmolini. Pravijo, da sta se vam zavojo starmoline tle ubila še zejca in petelin».

«Oh, tuo pa ne bo daržalo. Tle zejce in peteline ubivamo sami in jih tudi sami pojemo, u vaših krajih pa jih ne znate ubivat, zatuo jih nosite gospodom u Čedad. Vi z njimi pitate čedajske gospode!» se je zarežu najstarejši in potem vsi drugi za njim.

Potem se je ogasu drugi, dobro rejen mož.

Al misliš, de bi imeu brez zejcu in petelinu tajšnale trebuh?» se je z rokami po njem ponosno potuku.

Spet smeh in meni je bluo že žau, da sem jih hotel omešit. Trečji ni želeu biti manj kot prva dva.

(se nadaljuje)

Popotnik

Kulturno srečanje lietos na Dnevu emigranta skozi fotografski objektiv

O Dnevu emigranta smo na du-go an šeroko pisal že zadnjič, narvič prestora pa smo dal politiki, govoru Ferruccia Clavore, ki je pozdravu v imenu vseh slovienskih organizacij naše province an pozdravom senatorja Castiglione an poslanca Baracetti. An je bluo tudi

pru, zak Dan emigranta je parložnost za puno naših ljudi, de čujejo, kaj vpraša slovienska manjšina, kake programe diela ima, pa tud, kaj mislijo o vsem tem politične sile.

Dan emigranta pa je tudi kultur-no srečanje, na katerem pokažemo

našo tradicionalno kulturo an naše pardiolo na telem puolju, ki ga lahko dijemo nimar buj skarbnuo odelavamo, zalijamo, plievemo an siejemo, takuo, de vsako lieto nam daje lieuš pardiolo.

Takuo smo an lietos pokazal, kaj imamo novega.

Iz Rezije so nam parnesli nove piesmi kantavtorja Chinese an nje-ga skupina, pa tudi novo iskušnjo

Rezijanov, ki gledajo šeriti s posebnimi tečaji an seminarji po vsi Italiji, njih muziko an njih plesi. No-

va iskušnja, smo jal, zak z njih kulturno tradicijo Rezijani sada čjejo an zaslužit.

Niekej smo si čakal an iz terske doline, gore pa imajo potriebo še no malo sonca, de se njih sadeži le-

puo zazdreliejejo. Takuo smo paršli na Nediške doline. Pod lipo an Nediški puobi so nam parnesli bo-

žične an ljudske piesmi, Trepetički an Checco pa nove piesmi, ki so povezane z Benečijo donas.

Nieki zaries novega an liepega so nam parnesli iz Trsta Karst brothers, ki skuoze smieh an piesam so poviedal marsikako resnico o naši skupnosti. Kupe z njim je paršu an ansambel Prizma iz Portoroža.

Tudi Matija an Martin sta bla na festi v Gagliane. De so lepi na kor pravt. Povemo pa vam čega so. Mama od Matija je Luisa iz Marsina, tata pa Germano Cendou iz Mašer. Mama od Martina je Mariuccia iz Trevisa, tata pa Maurizio Namor iz Dreke

OD KOD JE PARŠLA? IZ SEVC

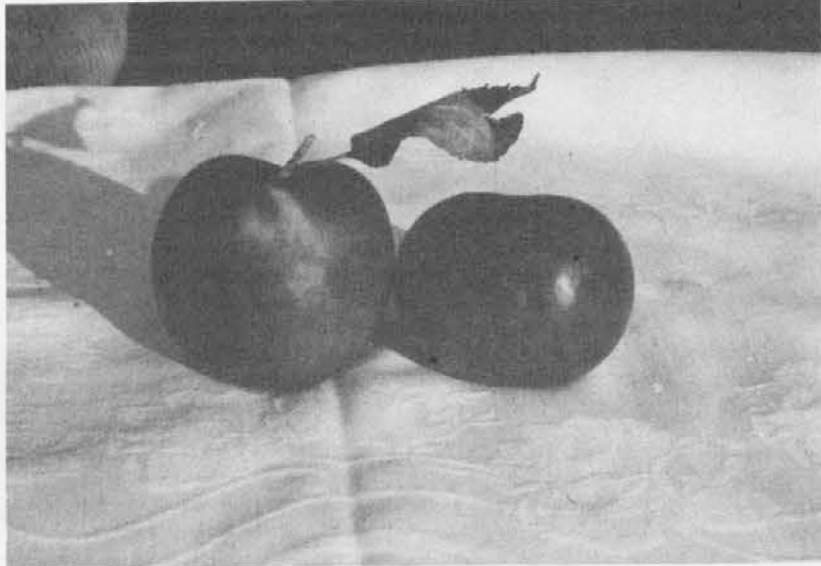
Seuka, kraljica naših jabuk

Zadnje cajte se puno guori o naši jabuki seuki. Se guori o nasadih, piantagionah, kakuo jo valorizat an takuo napri. Za resnico poviedat je zaries na dobra sorta jabuke. Dobra za napravrt strudel, dobra za jo luožt peč tu foran, dobra za napravrt marmelade... Ankrat ubrana, nie težkuo jo konservat za jo jest po zime an skranit, do druge jeseni. Na kor ku jo lepuo zluošt v kajšno klet al pa tu kajšno sobo (stanco), kjer nie previç mraza, recimo de temperatura ne smie iti dol mimo kot nič (sottozero).

Za jo usadit je zadost skopat no jamo glaboko 80 centimetru, do na dne luožt nomalo gnoja an jo usadit. Važno je, de prestor kamar se jo usadi gleda pruoit soncu. Pravejo, de seuka na pride dobra kjer je gnojnuo an mokreno.

Tele reči mislemo, de jih vesta malomanj vsi. Sigurni pa smo, de malo od vas vie od kod parhaja jabuka seuka, kada se je rodila, kje...

Al vesta, recimo, de seuka je dvieh sort? Dna je buj podugnena an od naših te starih buj parljubljena, ker je buj močena (fari-nožasta) an rinde viç. Druga sort je nomalo buj plankasta (telo razliko jo lahko videta na fotografiji), je buj šugožasta, kot saor pa so malomanj glih. Sparjele so se malomanj kupe parbližno 200 liet od tega blizu Seuc, vas garmiškega kamuna. Za glih poviedat se je spa-

riela blizu poti, ki iz tele vasi peje v Gorenje Bardo.

Naši te stari nieso mogli zastopit, kuo so mogle dvie jabuke zrast malomanj v tistem prestoru, ne deleč dna od druge. Puno reči so pravli, te narbuj resnična more bit tela: kajšan furešt je šu po tisti pot, je jedu jabuke an vargu proč njih šemence. Tele so ušafale to pravo zemjo, te pravi ajar an takuo so se sparjele an začele rast.

Kor pohvalit tudi gaspodarje dvieh njivah, kjer so se jabuke usadle, de jih nieso vekopal an vargli proč. Pravejo, de tela dva gaspodarja sta bla iz Štengarjove an Pečuoove družine.

Kar so seuke lepuo zrasle an so

žacele dajat sadje, judje so se zlo čudval an vsi so gledal imiet telo sort jabuke an jo usadit.

Pustil so par kraj druge sort ki so rasle atu tode (bluo jih je viç sort) an takuo seuka je ratala krajica jabuk v naših dolinah.

Za telo zlo dobro sort jabuke vsi so se zanimal, interesal. Strokovnjaki iz doline so gledal jo usadit tudi v ravnini, pa jim nie šlo pru.

Seuka za lepuo rast an rodit sadove muore bit usajena od 200 do 500 metru nad morjem, potrebuje ajarja, ki je v naših dolinah. Narbuj dobra pa je tista, ki je v Sevc an v bližnjih krajih.

Giuseppe Floreancig - Kokoc

I LETTORI CI SCRIVONO

Il possibile futuro

Tempo fa una lettera al giornale sollevava alcuni problemi molto seri che riguardavano la nostra comunità (in particolare quello dei suicidi, ndr). C'è stato un momento di dibattito alquanto circoscritto, poi tutto è ritornato nel dimenticatoio.

Nella risposta a quella lettera, il direttore concludeva invitando i lettori ad esprimere le loro opinioni sui vari problemi che riguardavano la nostra comunità, che sicuramente avrebbero trovato spazio sulle pagine del giornale.

Capisco che la nostra non è gente dalla penna facile, come lo è nella parola, ma dispiace che un argomento che poteva farci dire qualcosa sia finito nella indifferenza generale. Era ed è un'occasione per una riflessione pubblica per chiunque voglia farla.

L'invito rivolto dal direttore credo non riguarda solo i lettori in quanto tali, ma anche le istituzioni nel suo complesso, e chi le rappresenta.

Siamo purtroppo una comunità che viaggia a testa alta verso l'estinzione. Questo può far anche piacere ad alcuni, comunque Sacher-Masoch analizzò queste perversioni già nel secolo scorso.

Oltre ai mali endemici: disoccupazione, emarginazione, ecc., c'è un terribile fatalismo e rassegnazione tra la nostra gente, forse la rassegnazione che non c'è nulla da fare, che la rinascita (io preferirei chiamarla nascita) economica sia impossibile.

C'è un vuoto generazionale. La

mancata industrializzazione della nostra zona ha impedito la nascita sia di una classe operaia che di una classe dirigente. Oggi si vive in un'epoca di grandi trasformazioni economiche e culturali, ma ben altri sono i soggetti attivi, noi no.

La mancanza di una classe operaia e di una classe dirigente valida, che altrove è diventata classe imprenditoriale, ci rinchiude in questo circolo vizioso, ove anche per l'apatia verso il nuovo, quando non l'ostilità, sono un serio freno per lo sviluppo economico futuro.

L'inserito sul Novi Matajur del 24 ottobre riguardante l'unione regionale economica slovena URES può farci capire in quale triste realtà ci troviamo.

Quando parlavo di soggetti attivi mi riferivo a quelle realtà, fatte di imprese, di aziende, di persone che lavorano e producono ricchezza.

E grazie anche a quelle realtà che sono nate alcune delle fabbriche della zona, il resto sono solo parole.

D'altra parte è sulle parole che è cresciuta e si è sviluppata la classe politica locale. A quella classe politica va ascritta la mancanza di iniziative coraggiose e di fantasia amministrativa. A quella classe politica va una consistente parte di merito per il mancato sviluppo economico e culturale delle nostre valli. D'altra parte è anche vero che ogni comunità esprime la classe dirigente che ha, e di conseguenza che si merita.

A.G.

Il Pulfero ha cambiato allenatore

La sosta natalizia ha riservato una sorpresa in casa arancione: all'allenatore Daniele De Sabbata è succeduto Gianfranco Mulloni. La decisione è stata presa per dare uno «scossone» all'ambiente.

È con questo scarno comunicato che la società ha informato di tale cambiamento i propri sostenitori.

Ricordiamo che in passato Gianfranco Mulloni è stato allenatore della Savognese nel campionato di 2ª Categoria.

Rinnovato il consiglio del Veloclub Cividale-Valnatisone

Domenica 4 gennaio si è svolta presso la «Cooperativa» di Premariacco la assemblea dei soci del Veloclub Cividale-Valnatisone, con all'ordine del giorno vari punti fra cui l'elezione del nuovo consiglio direttivo. Dal presidente Giovanni Capanera è stata esposta la relazione morale e finanziaria che è poi stata approvata all'unanimità.

Prossimamente i neoletti consiglieri si riuniranno per assegnare le cariche sociali. Alla presidenza, a meno di sorprese dell'ultima ora, dovrebbe essere riconfermato il presidente uscente.

Neve e gelo campionati sospesi

La neve ed il gelo hanno costretto a rinviare le gare di calcio dei campionati dilettanti regionali, così le gare di domenica verranno recuperate in data da destinarsi. Viste le previsioni del tempo per tutta la settimana in corso pensiamo che anche le gare da disputarsi domenica prossima subiranno certamente qualche rinvio. Naturalmente se tali previsioni saranno esatte. Qui sotto continuiamo con il calendario del prossimo turno.

A febbraio incomincia il campionato di pallavolo

Avrà inizio nel prossimo mese il campionato femminile di pallavolo che vedrà impegnate nella categoria superiore le ragazze della Polisportiva di S. Leonardo.

Per la formazione, sponsorizzata dall'Apicoltura Cantoni di Clenia,

La Valnatisone in amichevole ha costretto la Manzanese al pareggio per 2-2

MIGLIOR DIFESA

Andrea Specogna, portiere dell'Under 18 Valnatisone, il meno perforato

- 10 RETI: Under 18 Valnatisone
11 RETI: Giovanissimi Valnatisone
12 RETI: A. S. Savognese, G.S.L. Audace
13 RETI: A.S. Pulfero
14 RETI: U.S. Valnatisone
20 RETI: Esordienti Audace
22 RETI: Esordienti Valnatisone

PROSSIMO TURNO:

1ª Categoria
Valnatisone-Tamai

2ª Categoria
Serenissima-Audace

3ª Categoria
Pulfero-Reanese
Savognese-Ciseriis

Under 18
Aurora L.Z. -Valnatisone

LE CLASSIFICHE

1ª Categoria
Spilimbergo 20; Pro Fagagna, Codroipo 17; Julia 16; Cividalese 15; Valnatisone, Torinese 14; Flumignano, Torre, Tamai 13; Pro Aviano, Olimpia 12; Olimpia 12; Tavagnàfelet 11; Azanese, Pro Tolmezzo 9; Spal Cordovado 3.

1 MARCATORI

13 RETI: Cristiano Barbiani;
9 RETI: Carlo Liberale;
5 RETI: Žarko Rot, Faustino Caporale, Walter Petricig, Walter Chiacig;
4 RETI: Daniele Stacco, Roberto Seclì, Massimo Miano, Adriano Stulin;
3 RETI: Marino Simonelig, Fiorenzo Birtig, Fabio Trinco, Flavio Mlinz, Roberto Birtig, Michele Osnaghi;
2 RETI: Adamo Marchig, Mauro Clavara, Massimo Medves, Gabriele Becia, Flavio Chiacig, Stefano Dugaro, Paravan Alberto;
1 RETE: Marco Clodig, Luciano Macorig, Leonardo Crainich, Michele Vidic, Alessandro Bertossin, Massimiliano Campanella, Emiliano Dorbolò, Marco Marinig, Antonio Dugaro, Roberto Specogna, Ezio Jussig, Mario Maiolino, Gianni Cosson, Fabio Zilli, Robi Caucig.

2ª Categoria
Serenissima 20; Sangiorgina Udine 19; Aurora L.Z. 17; Bressa 16; Audace, Lauzacco, Dolegnano 14; Natisone 13; Colloredo di Prato, Asso, Gaglianese, Paviese 12; Corno 11; Stella Azzurra, Union Nogaredo 8; Azzurra 6.

3ª Categoria
Bearzi 17; Alta Valtorre, Reanese 16; Tricesimo 14; Pulfero 13; Ciseriis, Comunale Faedis 12; Chiavris 9; Savognese, Nimis, Togliano 8; Fulgor 7; Savognese 4.

Under 18
Valnatisone 22; Bearzi, Donatello 19; Bressa 17; Forti & Liberi 15; Olimpia 13; Torinese, Aurora L.Z. 12; Rizzi 11; Stella Azzurra 8; Chiavris 7; Nuova Udine 6; Martignacco 4; Comunale Faedis 3.

Il preparatore atletico prof. Mario Quarina con alcuni atleti del Veloclub Cividale-Valnatisone

novi matajur

FOJDA

Saimon: četarta generacija

Dina se darži za hčerko Lucio, Lucia darži sina Roberta, Roberto varje sinčka Saimona an takuo na naši fotografiji imamo štir generacije.

Pujmo po varsti. 17. vošta 1986 se je rodil lep puobič, kateremu so dal ime Saimon. Njega srečna mama je Giuseppina, srečan tata pa Roberto, sin Bertoluttija Zenone, bivši rudar iz Fojde, an Lucie Bucovaz iz Goren-

jega Barda (kamun Garmak).

Če Lucia an Zenone sta ratala nona, je tudi ries de Dina je ratala bižnona an takuo, ki se lepua darži na fotografiji smo sigurni, de rata tudi trižnona!

Malemu, liepemu Saimonu zelmo no srečno an veselo življenje, mamiči, tatu, nonam an bižnoni pa čestitamo.

Pozdravi iz Kanade

Proti koncu starega lieta smo publikal intervju, ki smo ga bli napravli poliete našemu emigrantu Aldu Rucchinu-Matijov iz Malinskega (dreški kamun).

Tele dni pa nam je Aldo pošju fotografijo, ki smo jo čakal že da jo publikamo blizu intervjuja. Posneta je pred hišo Alda an blizu njega stoji Suzi, njega zaročenka (muroza). V pismu so nam voščili veseu Božič in srečno novo leto, za kar se jima zahvaljujemo in jima voščimo, da bi bile v novem lietu uresničene vse njih želje.

Naši muzikanti vič ku 50 liet od tega

Vič ku kajšna stara fotografija nam kaže, de ankrat tle par nas niso poznal samuo ramonike, pač pa tudi druge strumente an vič ku tu kajšni vasi so imiele prave orkestrine.

De tuole je resnica nam potardi tela liepa slika, posneta lieta 1930, ki nam

jo je pošju Marko Predan - Bučič iz Belgije. Kaže nam simpatičnega ansambla iz Svetega Lienarta. Ramoniko gode Žef Predan — Bučič, ki so mu pravli tudi Merikan. Biu je tata od Marka. Korneto gode Bledig iz Gorenje Mierse, trombo pa Keko iz Ješičjega.

Kjer so štruki je zmieram praznik

Na fotografiji videmo skupino ljudi iz naših dolin. Kajšni žive tudi dol po Laškem, a pogostu parhajajo v rojstne vasi. So veliki parjatelj med sabo an

takuo so se zbral za no vičerjo go par Pacuhe. Niso manjkal dobra voja, naša slovienska piesam, kajšan ples... Na koncu pa jim je lepo sorprežo napravla Lojza Bergnach, gaspodinja oštarje: za veselo skupino je skuhela dobre štrukje.

PIŠE PETAR MATAJURAC

Naše voščila in... «Buog var hujšega!»

Vsako leto za božične praznike in novo leto voščimo in nam voščijo: Vesel Božič in srečno novo leto.

Voščila pišemo in z besedo pove-mo, kadar stisnemo roko prijatelju in ne prijatelju. H voščilom za novo

leto pa smo navajeni še dodat, doluožt: «Da bi bluo novo lieto buojš, kot staro, ki nas je zapustilo».

Pri tem se mislim no malo ustavit in poviedat, kaj mislim.

Voščit dobro, buojš bratu, sosiedu, človeku je imenitna, nobil stvar, posebno če so naše voščila izrečene iz srca.

Posebno pa so potrebni takih tisti ki so tarpeli, ki so živeli v pomanjkanju, u revščini, mizeriji, tisti ki so bli buni in niso še ozdravili, tisti ki so imeli nesrečo u družini, smart al pa osebn moralno in materialno škodo. Mislim pa, da ni treba čakat novega leta za voščit kaj buojšega takim ljudem. Novoletna voščila se ponavljajo. Večkrat so prisiljena kakor dužnost. So navada, kot druge, ki jih je treba spoštovat. Kar pa je pri teh voščilih narbuj žalostno, je dejstvo, fakt, da večkrat niso iskrena (sincerij), so fauš.

Voščijo se med sabo tudi taki, ki se gledajo kot pes in mačka od 1. januarja do 31. decembra in se po voščilih gledajo glih takuo po novem letu.

Za novo leto voščimo še buojš leto tudi tajšnim, ki buojšega ne morejo imiet, ker so že uživali vse dobruote telega sveta, tudi na škodo drugih ljudi. Če bi taki izkoriščevalci, šfrutatori imieli še buojš leto, kot tisto ki je za nami, bi biu greh ob tarpelju tlačenih in šfrutanih. Zadost bi jim bluo voščit: «Srečno novo leto».

Srečno novo leto voščim tudi tistim, ki mi niso še priznali, kot Slovencu, tistih narodnih, naturalnih

pravic, ki sem jih puerbu za mamo in tatam in so zapisane u Kostitucio-nu italijanske republike. Njim pa ne morem voščit, de bi imeli buojš leto, zak če bi ga imeli oni buojšega, bi bluo za me in za nas slaviš.

Pa takuo, ki če naje, dobro je da smo učakal tole novo leto 1987 te buozi an te bogati, te zdravi an te buni, te šibki in te močni, preganjanci in preganjani, te visoki in te ponižani, lačni in presiti, žejni pravice in tisti, ki zaperjajo pipo, rubinet vode pravice. Važno, important je, da smo živi in če smo živi se lahko z dobro voljo še postroj in uredi vse. Zatuo ponovimo še enkrat u novoletnih voščilih naš star pregovor: «Buog var hujšega!».

Pa nič ne mislite, de sem paršu s telimi misli na dan kar takuo. Al se zmislite, al poznate zgodbo o pogrebu kralja Aleksandra Velikega? Če jo ne poznate, vam jo tu na kratko poviem.

Aleksander Veliki ni biu samuo velik kralj, je biu tudi velik tiran. Kadar je umaru in so ga podkopali, so se vsi veselili, pili in jedli, pieli in vriskali. Samuo ena ženica, stara, se je jokala.

Jezni ljudje so jo zagrabli in peljali pred nove poglavarje in gospodarje.

«Zakaj se samuo ti jočeš za njim, ko se vsi ljudje radujejo, veselijo, piejejo in vriskajo?», so jo ostro vprašali novi poglavarji.

Žena se je obrisala suze, pogleda-

la nove gospodarje u oči in jim je odgovorila:

«Sem buj stara, kot ste vsi ki ste tle zbrani. Poznala sem nona od Aleksandra Velikega. Biu je žleht, strupen, pa sem ga prenesla. Poznala sem njega sina, Filipa, očeta od Aleksandra. Biu je še buj hud, strupen, pa sem ga le preživela. Nazadnje sem poznala Aleksandra Velikega, ki je biu še hujši tiran od nona an očeta pa sem le učakala njega smart. Se na jočem za njim. Jočem se za tistega, ki pride za njim, ker se bojim, da bo še hujši in da ga ne bom mogla prenesti!»

Mi beneški Slovenci, smo prenesli in preživeli puno Velikih Aleksandrov, pa le smo šele tle in še lahko ponavljamo «Buog var hujšega».

«Atenzion», sada pa varmo se. Tala naš pregovor nam ne sme zvoniti kot venčna potarpežljivost, udanost, rasenjacion. Ne. Ne bodimo kot tist mož, ki je odguoril: «Buog var hujšega», kadar so ga prijatelji vprašali, kakuo je z ženo, ki so vedeli, da je buna na postelji. Kadar je on takuo odguoril, mu je bla žena že umarila.

Naj nam bo ta naš pregovor za učilo, da bomo vsi takuo delali, da novi Aleksandri, ki pridejo za tistimi, ki smo jih preživeli in prestali, ne bojo buj hudi pač pa buojš in zatuo še enkrat ponavljam «Buog var hujšega».

Vas pozdravlja vaš Petar Matajurac

Urniki miedihu v Nediških dolinah

DREKA

doh. Lucio Quargnolo

Kras: v torak an petak ob 13.30.

Pacuh: petak ob 13.00

Trinko: v torak an petak ob 14.00

GARMAK

doh. Lucio Quargnolo

Hlocje: v pandiejak an torak od

15.00 do 16.00

v sriedo an četartak od

11.00. do 12.00

v petak od 17.00. do 18.00.

doh. Boscutti Giuliano

Hlocje: v pandiejak od 16.00 do

17.00

v sriedo od 15.00 do 16.00

v saboto od 10.00 do 11.00

Lombaj: v torak an četartak

ob 13.30.

PODBUNIESAC

doh. Filippo Bonanno

Podbuniesac: od pandiejka do pet-

ka ob 9.30. do 12.30.

popudan ob 15.30 do

17.30

Črnivah: v saboto od 10.00. do 11.30

doh. Giovanna Plozzer

Podbuniesac: v pandiejak, torak,

sriedo an petak od

8.00 do 9.30

v četartak od 17.30

do 19.00

v saboto od 9.00 do

11.00

SOVODNJE

doh. Pietro Pellegritti

Sovodnje: v pandiejak, torak an

petak

od 10.00 do 12.00

v sriedo od 16.00 do

18.00

v četartak od 9.00 do

10.00.

ŠPIETAR

doh. Edi Cudicio

Špietar: v pandiejak, torak, četartak

petak an saboto od 8.00

do 10.30

v sriedo od 8.00 do 9.00

in od 16.00 do 18.00

doh. Pietro Pellegritti

Gor. Barnas: v četartak od 10.15. do

12.00

Špietar: v sriedo od 11.00 do 12.00.

v petak od 17.00 do 18.00

SRIEDNJE

doh. Lucio Quargnolo

Sriednje: v pandiejak od 11.00 do

12.00

v sriedo od 13.00 do

14.00.

v petak od 9.00. do 10.00.

v saboto od 10.00. do

11.00.

Gor. Tarbi - Oblica: v sriedo ob 14.30.

doh. Renato Trainiti

Sriednje: v četartak od 14.00 do 15.00.

Gor. Tarbi: v četartak od 15.00 do

16.00

SV. LIENART

doh. Lucio Quargnolo

Gor. Miersa: v pandiejak an torak

od 17.00 do 18.00

v sriedo an četartak od

9.30 do 11.00

petak od 10.30 do

12.00

v saboto od 11.00 do

12.00

doh. Renato Trainiti

Škrutove: od pandiejka do sabote od

9.00 do 12.00.

Guardia medica

Za tistega, ki potrebuje miediha ponoč je na razpolago «guardia medica», ki deluje vsako nuoc od 8. zvičer do 8. zjutra an u saboto od 2. popudan do 8. zjutra od pandiejka.

Za Nediške doline se lahko telefona v Špietar na štev. 727282.

Za Čedajski okraj v Čedad na štev. 830791, za Manzan in okolico na štev. 750771.

Novi Matajur

odgovorni urednik:

Iole Namor

Fotokompozicija:

Fotocomposizione Moderna - Čedad

Izdaja in tiska

Trst / Trieste

Settimanale - Tednik

Registraz. Tribunale di Trieste n. 450

Naročnina - Abbonamento

Letna za Italijo 19.000 lir

Poštni tekoči račun za Italijo

Conto corrente postale

Novi Matajur Čedad - Cividale

18726331

Za SFRJ - Žiro račun

51420 - 603 - 31593

«ADIT» 61000 Ljubljana

Kardeljeva 8/II nad.

Tel. 223023

Letna naročnina 2.000 din

posamezni izvod 100 din

OGLASI: 1 modulo 34 mm × 1 col

Komercialni L. 15.000 + IVA 18%